

АНАЛИЗА ЕФЕКТА НАЦРТА ЗАКОНА О УСЛУГАМА

Увод

Функционисање јединственог тржишта Европске уније заснива се на четири основне слободе: слободи кретања роба, људи, услуга и капитала. Слобода пружања услуга подразумева привремено или повремено пружање услуга ван граница матичне државе. Регулисање сфере услуга предвиђено је још Уговором о оснивању Европске заједнице. Међутим, опште дефинисање с једне стране, и раст активности у овој области са друге стране, довели су до појаве великог броја захтева за коначним разрешењем пред Судом правде Европске уније. Судска пракса није била довољна за спровођење овог начела и било је очигледно да је ову област било потребно регулисати посебним правним актима. Донето је више директива које су парцијално регулисале поједине области што није могло довести до стварања јединственог тржишта услуга.

С обзиром на то да је конкурентно тржиште услуга од суштинске важности за унапређење економског раста и стварање радних места у Европској унији, а да се анализом сектора услуга дошло до закључка да постоје бројне препреке које спречавају пружаоце услуга, посебно мала и средња предузећа, да прошире своје пословање изван националних граница и да у потпуности искористе предности унутрашњег тржишта Европске уније, Европски парламент је 12. децембра 2006. године усвојио Директиву 2006/123/ЕЗ о услугама на унутрашњем тржишту у циљу усаглашавања различитих приступа регулисању сектора услуга. Различити прописи у области услуга имали су негативан утицај на конкурентност привреде Европске уније. Стога је циљ Директиве о услугама - стварање јединственог тржишта услуга укидањем препрека у пружању услуга између држава чланица. Директива о услугама настоји да на два начина утиче на конкурентност једног дела пружаоца услуга (Директивом о услугама су дефинисане услуге које је могуће прекогранично пружати):

- Уклањањем препрека за несметано прекогранично пружање услуга, и
- Административним поједностављењем.

Директива о услугама садржи одредбе које олакшавају пружаоцима услуга да се пословно настане у другим државама чланицама као и прекогранично пружање услуга, односно пружање услуга на територији држава чланица изван државе оснивања. Осим тога, Директива подразумева и успостављање Јединствене контактне тачке, места на коме ће сви пружаоци и корисници услуга моћи да добију све неопходне информације за отпочињање и обављање одређене услужне делатности и да све процедуре заврше електронским путем.

У складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању, поглавље III Пружање услуга, члан 59. Република Србија (у даљем тексту: РС) је усмерена ка

усклађивању свог законодавног оквира са правним тековинама Европске унује које се односе на услуге. РС се обавезала на усклађивање прописа у овој области, и то доношењем прописа којим ће бити потпуно транспонована Директива о услугама и усклађивањем секторских прописа.

Пре доношења одлуке о изради Нацрта закона о услугама (у даљем тексту: Нацрт закона), као и у току израде самог Нацрта закона, рађена је анализа усаглашености постојећег нормативног оквира у РС са Директивом о услугама. На дан 31. октобра 2015. године, а на основу урађене анализе, дошло се до закључка да је одређени број одредаба домаћих прописа у очигледном несагласју с Директивом о услугама. Такође, дошло се до закључка да има одредаба које би требало преиспитати након што се донесе Нацрт закона. У конкретним случајевима, потребно је преиспитати да ли постоји јавни интерес чија заштита, по правилима саме Директиве, оправдава постојећа национална решења. Са друге стране, неке услужне делатности на које се односи Директива о услугама нису посебно уређене у правном поретку Републике Србије. Читав низ секторских закона пропушта да се уопште осврне на питање прекограничног пружања услуга, односно и не разматра могућност да се у Републици Србији пословно настани пружалац услуга с примарним седиштем у иностранству. Збирно гледано, потребно је са Директивом о услугама усагласити 50 важећих закона, 29 правилника, 2 уредбе, 3 статута и 1 кодекс.

Имајући у виду наведене закључке урађених анализа постојећег нормативног оквира и потенцијалних ефеката разматраних опција (описаних у делу 3. ове Анализе ефеката), донета је одлука да се, најпре, изради Нацрт закона као кровни закон којим се уређују право на пословно настањивање и слобода прекограничног пружања услуга, а да се онда приступи свобухватном усклађивању секторских прописа са усвојеним решењима и Директивом о услугама.

У Прилогу 1. ове Анализе ефеката дат је индикативни преглед услуга на које се Директива о услугама примењује. Имајући у виду овај преглед, и детаљну анализу примене Директиве о услугама у земљама Европског економског простора (у даљем тексту: ЕЕП), предлагач је у Нацрту закона формулисао опсег примене Директиве о услугама на тај начин што се Нацрт закона примењује на услуге које држављани РС или државе ЕЕП односно правна лица са седиштем у РС или држави ЕЕП пружају на територији РС, као и на услуге које држављани РС односно правна лица са седиштем у РС пружају на територији држава ЕЕП. Са друге стране, Нацрт закона предвиђа и аспекте на које се предложене одредбе не односе, а то су: начин на који су дефинисане и уређене услуге од општег економског интереса, либерализација пружања тих услуга; приватизација правних лица која пружају услуге; остваривање људских и мањинских права; начин на који су уређени радни односи, безбедност и здравље на раду, социјална заштита, опорезивање; област кривичног права; одређивање меродавног права; мере којима се штити или унапређује културна или језичка разноврсност или медијски плурализам; укидање монопола у пружању услуга и државна помоћ. Такође, Нацртом закона предвиђено је да се предложене одредбе

не примењују на: услуге од општег интереса; финансијске услуге; услуге електронских комуникација, те електронске комуникационе мреже и припадајућа средства; услуге у области саобраћаја, укључујући ваздушни, железнички и друмски саобраћај, јавни градски превоз и такси, превоз санитарним возилом и возилом хитне медицинске помоћи, те аеродромске и лучке службе; услуге привременог запошљавања; послове здравствене заштите који обухватају спровођење мера за очување и унапређење здравља грађана, спречавање, сузбијање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено и ефикасно лечење и рехабилитацију, а обавља их здравствени радник у здравственој установи или приватној пракси; аудиовизуелне услуге, укључујући телевизијско и радијско емитовање и биоскопске пројекције; приређивање игара на срећу; услуге приватног обезбеђења; услуге социјалне заштите које пружају установе социјалне заштите и други субјекти у социјалној заштити у складу са законом, као и делатност удружења основаних ради остваривања хуманитарних циљева; вршење пренетих или поверених јавних овлашћења, укључујући јавнобележничку делатност и послове извршитеља. Истицање услуга на које се одредбе Нацрта закона не примењују у овој Анализи ефеката је од изузетног значаја како би се прецизније сагледала величина потенцијалних ефеката које ће примена предложених одредаба изазвати грађанима и привреди.

1. Проблеми које акт треба да реши

Постојећи правни оквир у РС не пружа довољне могућности за унапређење области пружања услуга. Услужне делатности нису уређене једним свеобухватним прописом у РС, већ, пре свега, Законом о трговини¹, затим општим прописима који уређују право на пословно настањивање², као и читавим низом секторских закона³. Овако компликован правни оквир често ствара потешкоће постојећим и потенцијалним пружаоцима услуга приликом сагледавања, анализе и испуњавања

¹ „Службени гласник РС“, бр. 53/2010 и 10/2013

² Закон о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон и 5/2015), Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС“, бр. 99/2011 и 83/2014)

³ Закон о адвокатури („Службени гласник РС“, бр. 31/2011 и 24/2012 – одлука УС), Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, бр. 101/2005), Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010 и 38/2015), Закон о Закону о задругама („Службени гласник РС“, бр. 57/1989) и Закон о задругама („Службени лист СРЈ“, бр. 41/1996, оба с бројним изменама и допунама), Закон о ревизији („Службени гласник РС“, бр. 62/2013), Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009 с бројним изменама и допунама), Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр. 91/2005, 30/2010 и 93/2012), Закон о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 99/2011 – др. закон, 93/2012 и 84/2015), Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС“, бр. 36/2009), Закон о посредовању у промету и закупу непокретности („Службени гласник РС“, бр. 95/2013)

постојећих захтева за пружање одређених услуга, а који су наметнути важећим прописима и морају да се поштују.

Ово је само један од проблема које Закон о услугама треба да реши, а представља последицу кључног проблема који је дефинисан на следећи начин:

Ограничена права и слободе у вези са пословним настањивањем и прекограничним пружањем услуга.

Такође, непостојање јединственог електронског сервиса којем би могла да приступе сва заинтересована лица и обавесте се о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање, односно за добијање сагласности за пружање услуга, има за последицу да РС има недовољну административну сарадњу са државама ЕЕП, што се такође одражава и на интегрисаност домаћег тржишта услуга у јединствено тржиште ЕЕП.

Дефиниције кључног проблема, његових узрока и последица	
Последице	<ul style="list-style-type: none"> - Неинтегрисаност домаћег тржишта услуга у јединствено тржиште ЕЕП - Непостојање свеобухватног система којим се одржава, унапређује и штити висок степен безбедности и квалитета пружених услуга - Недовољна административна сарадња са државама Европског економског простора ЕЕП - Ограничена конкуренција у услужним делатностима - Непостојање потпуне и функционалне тржишне привреде - Спора изградња модерне структуре тржишта и области трговине робама и услугама
Кључни проблем	<ul style="list-style-type: none"> - Ограничена права и слободе у вези са пословним настањивањем и прекограничним пружањем услуга
Узроци	<ul style="list-style-type: none"> - Споро усвајање институционалних прописа из домена тржишта, конкуренције и области пружања услуга - Неусклађен законодавни оквир РС са законодавством ЕУ (Директивом о услугама) и неусклађени захтеви који се односе на услове у погледу права и слобода у вези са пословним настањивањем и прекограничним пружањем услуга - Непотпуна регулисаност свих услужних делатности позитивним прописима РС - Недовољна либерализација тржишта услуга у РС - Постојање административних баријера у законодавству РС која отежавају, односно онемогућавају остваривање слободе кретања услуга, пословног настањивања и прекограничног пружања услуга (на пример, постојање услова за добијање сагласности за пружање одређених услуга) - Непостојање јединственог електронског сервиса којем могу да приступе сва заинтересована лица и обавесте се о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање, односно за добијање сагласности за пружање услуга

	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојање одговарајуће информационе и статистичке базе за доношење одговарајућих и правовремених одлука важних за тржиште и конкуренцију - Непостојање јединственог електронског сервиса за електронско спровођење управних поступака у услужним делатностима - Компликовани управни поступци за остваривање права на пословно настањивање и слободу прекограничног пружања услуга у РС - Недовољна саморегулација у услужним делатностима од стране професионалних и струковних удружења и организација
--	---

1.1. Подаци од значаја за сагледавање стања у области пружања услуга у Републици Србији

Област трговине робом и услугама једна је од најдинамичнијих области привреде у којој се одигравају врло интензивне промене због брзих и честих промена у друштвено економском окружењу.

На тренутном нивоу развијености РС, као и у другим земљама које су прошле исту фазу развоја, сектор услуга и његове главне компоненте – као што је, на пример, трговина - постају све значајнији фактор формирања БДП-а.

Значајан број привредних субјеката у Републици Србији послује у области пружања услуга. У Табели у Прилогу 2. ове Анализе ефеката, представљен је број регистрованих активних пословних субјеката у РС према правној форми (облику организовања) и сектору делатности према Класификацији делатности, при чему је процена предлагача да се не баве баш сви субјекти услужним делатностима на које се примењује Директива о услугама, а сходно томе и решења предложена у Нацрту закона (услужним делатносима се делимично баве привредни субјекти у следећим областима: пољопривреда, шумарство и рибарство; снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом; снабдевање водом, управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности; грађевинарство; информисање и комуникације; стручне, научне, иновационе и техничке делатности; административне и помоћне услужне делатности).

Како би се боље сагледао ефекат либерализације тржишта услуга у периоду од потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању, анализирани су различити показатељи у наставу ове Анализе ефеката, и то на основу података из Прилога 3.⁴ Наиме, од 2010. до 2013. године, привредна друштва су пословала позитивно. Привредна друштва регистрована у секторима G - Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала, J – Информисање и комуникације, M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности константно показују позитиван резултат, као и A – Административне и услужне делатности од 2011. године. Привредна друштва регистрована у сектору I – Услуге смештаја и исхране

⁴ У питању су подаци Агенције за привредне регистре.

показују негативан резултат, међутим бележи се побољшање у овом периоду са благим падом у 2013. години. Негативан резултат има сектор L - Пословање некретнинама који је у 2011. години забележио побољшање, а након тога драстично лошији резултат, што се свакако не може приписати либерализацији тржишта услуга, већ преваходно интерним, друштвено-политичким околностима у РС и куповној моћи становништва, који заједно узети - нису повољни за развој сектора грађевинарства и пословање некретнинама.

Такође, према показатељима профитабилности (Табела: Стопа приноса на укупна средства после опорезивања, Табела: Стопа приноса на сопствени капитал после опорезивања, Табела: Општи ратио ликвидности из Прилога 3.), привредна друштва бележе боље резултате у 2011. години, након чега је уследио пад, али не на ниво од пре 2011. године. Међутим, сектори G - Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала, J – Информисање и комуникације, M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности као и A – Административне и услужне делатности од 2011. године бележе значајно боље резултате у односу на укупне показатеље привредних друштава. Негативне показатеље профитабилности показују сектори I – Услуге смештаја и исхране и L - Пословање некретнинама.

Популарност сектора услуга, који је на нивоу Европске уније генератор запошљавања, показује раст броја запослених у услужним секторима: G -Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала, J – Информисање и комуникације, M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, A – Административне и услужне делатности, I – Услуге смештаја и исхране, L - Пословање некретнинама, Уметност забава и рекреација и Остале услуге у којима збирно расте број запослених од 2012. до 2014. године (Табела: Запосленост по секторима), са 367.994 у 2012. години на 369.091 у 2013. години и 372.213 у 2014. години.⁵ Укупна запосленост у Републици Србији у овом периоду је, иначе, опала.

Такође, показатељ значаја сектора услуга је и то што је највећи број новооснованих привредних субјеката из сектора услуга. Скоро 50% новооснованих привредних субјеката је из сектора G -Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала и M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (Табела 9. Новооснована привредна друштва).

Зараде у номиналној вредности у бележе благи раст, осим у сектору Уметност, забава и рекреација. У реалној вредности, раст зарада у секторима J – Информисање и комуникације, M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, A – Административне и услужне делатности, I – Услуге смештаја и исхране и Остале услуге је већи од показатеља на нивоу привреде (Табела 9. Зараде по секторима).

У даљој Анализи ефеката, представљени подаци и закључци су углавном фокусирани на трговину, с обзиром на то да трговина чини највећи део услужних

⁵ И према Попису становништва из 2011. године, највећи број економски активних лица у РС изјаснио се да се бави „услужним и трговачким занимањима“ (16,1%), што је износило укупно 372.058 лица.

делатности. Закључци су изведени на основу података из Прилога 4. ове Анализе ефеката.

Сектор услуга има велики удео у БДП-у и укупној запослености РС и креће се и до 55% БДП-а. Само трговина у укупном БДП –у учествује са скоро 10%, док у укупној запослености од 2000. године учествује просечно са око 17%. Када је у питању удео запослених у малопродаји и велепродаји у односу на укупну запосленост у РС у периоду између 2002. и 2014. године, он је значајан и углавном је био стабилан – кретао се од 15,58% у 2003. години до 20,19% у 2010. години. Међутим, сектор услуга и даље заостаје за земљама Европске уније где се у већини чланица учествује са око 65% у БДП-у.

У међународним поређењима обично се сектори Класификације делатности групишу у три велика сегмента (тј. нивоа агрегирања): пољопривреду, индустрију и услуге, па се њихове додате вредности могу мерити у односу на укупан БДВ – по делатностима⁶.

Када је у питању сегмент услуга, он све више добија на значају, са учешћем у БДВ-у од 59,0% у 2013. години. На основу сагледавања кретања БДП-а трговине у РС за период 2002-2014, у текућим ценама (трговине на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала), БДП трговине је константно растао. Исти закључак важи и за кретање реалног БДП-а трговине у РС за период 2002-2014. године, у сталним ценама из 2010. године (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала). Када је у питању стопа раста реалног БДП-а трговине у РС за период 2002-2014. године, у сталним ценама из 2010. године (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала), она варира – највиша је била 2002. године, а најнижа (односно негативна) била је у 2009. години у време највеће економске кризе. У 2014. години, према процени Економског факултета у Београду, урађеној за потребе израде Стратегије развоја трговине РС, стопа раста је била негативна (-0,3%) углавном због велике негативне стопе трговине на мало (-4,6%).

Удео БДП-а трговине у БДП РС, у сталним и текућим ценама, у периоду 2002.-2014 године (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала) мање више био је стабилан од 2005. године до 2014. године, и кретао се од 5,7% у 2002. години када је био најнижи до 10,3% у 2008. години када је био највиши. После тога уследио је благи пад.

У структури БДП-а трговине на бази сталних цена, у периоду од 2002.-2014. године (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала), учешће трговине на велико, трговине на мало и поправке моторних возила и мотоцикала углавном је било стабилно. Трговина на велико кретала се од 38,1% до

⁶ У пољопривреду су укључени и шумарство и рибарство, чије је учешће у БДВ-у мало. Овај сегмент у посматраном периоду у структури показује варијације с обзиром на сезонски карактер пољопривреде и у укупном БДВ-у у 2013. години учествује са 9,4%. Други сегмент обухвата: рударство, прерађивачку индустрију, снабдевање електричном енергијом, гасом и паром, снабдевање водом и управљање отпадним водама и грађевинарство. Његово учешће у БДВ-у у 2013. години износило је 31,7%.

49,9%, трговина на мало кретала се од 42,9% до 59,6%, док се поправка моторних возила и мотоцикала кретала између 6,3% и 8,1%.

У употреби БДП-а 2013. године, учешће извоза робе и услуга било је 41,2% и увоза робе и услуга 51,9%. Када је у питању БДП 2013. у сталним ценама, посматрано са расходне стране, највећи реални раст у 2013. години бележи извоз робе и услуга и то 21,3%.

Када је у питању кретање промета у трговини на мало и велико у сталним ценама из 2010. године, у милионима РСД, промет на мало је растао до 2010. године (када је износио 1.229.199 милиона РСД, а онда је опао (у 2014. години је износио 941.272), док је промет на велико растао до 2012. године (када је износио 1.866.875 милиона РСД) а онда такође опао (у 2014. години је, према процени предлагача износио 1.693.347 милиона РСД). Стопа реалног раста промета у трговини на мало била је највиша у 2002. години, док је значајан пад забележен од почетка Економске кризе 2009. године, док је, према процени предлагача, у 2014. години износила 2,4%. Стопа реалног раста промета у трговини на велико највиша је била у 2004. години, док је у 2014. години, према процени Економског факултета у Београду, урађеној за потребе израде Стратегије развоја трговине РС, била негативна (и износила је -4,6%).

Кретање горенаведених показатеља у периоду од 2009. године до данас, пре свега, мора да се сагледа у односу на почетак Економске кризе из 2008. године, што се поклапа са тренутком ратификације Споразума о стабилизацији и придруживању, а затим и у односу на друштвено-политички контекст у РС, због чега се, ипак, не може са сигурношћу тврдити у којој мери је ратификација и примена Споразума о стабилизацији и придруживању утицала на кретање ових показатеља.

2. Циљеви који се актом постижу

Кључни циљ који је потребно постићи је:

Обезбеђени услови за ефикасно остваривање права и слобода у вези са пословним настањивањем и прекограничним пружањем услуга у циљу што бољег коришћења предности јединственог тржишта ЕЕП.

Од када је Стратегија регулаторне реформе у РС за период 2008. – 2011. године⁷ престала да важи, у РС, осим донекле Стратегије подршке развоју малих и средњих предузећа за период 2015. – 2020. године⁸ - Влада РС нема усвојен стратешки документ који би јасно изражавао намеру да се на свеобухватан начин поставе темељи за континуирано спровођење процеса елиминисања административних баријера и олакшавање регуларног пословања привредним субјектима. Нацрт закона управо настоји да у значајној мери допринесе што ефикаснијем пословању привредних субјеката у РС, а самим тим и унапређењу

⁷ “Службени гласник РС“, бр. 94/08

⁸ “Службени гласник РС“, бр. 35/15

пословног окружења, развоју тржишта и конкуренције, и искоришћавању свих шанси за раст и развој.

Имајући ово у виду, као и проблеме наведене у првом делу Анализе ефеката, специфични циљеви који се желе постићи овим законом су:

- Наставак хармонизације националног законодавства са законодавством Европске уније (нарочито са Директивом о услугама), што све мора бити завршено до датума уласка у ЕУ (израда Нацрта закона је само први корак који треба да омогући наведени циљ у кратком року, док је следећи корак усаглашавање секторских закона са захтевима из Директиве о услугама и одредбама из Нацрта закона у средњем року)
- Либерализација тржишта услуга у РС, на бази чланова главе III Пословно настањивање и IV Прекогранично пружање услуга из Споразума о стабилизацији и придруживању, која указују под којим условима ће бити омогућен приступ пружалаца услуга из ЕЕП у РС (ово ће бити омогућено усвајањем и применом Нацрта закона и применом усаглашених секторских закона у дугом року)
- Поједностављење захтева које пружаоци и корисници услуга морају да испуне и стварање услова за ефикасније пословање привредних субјеката у РС, и то кроз елиминисање или бар минимизирање административних баријера у националном законодавству које отежавају, односно онемогућавају остваривање слободе кретања услуга, права пословног настањивања и прекограничног пружања услуга (ово ће бити омогућено у средњем року одредбама Нацрта закона које регулишу доказивање испуњености услова за добијање сагласности, Јединствену електронску контактну тачку (ЈЕКТ), право пружалаца услуга на пословно настањивање, слободу прекограничног пружања услуга, права корисника услуга, безбедност и квалитет услуга, обавезу административне сарадње, општење с органима јавне власти, рокове за одлучивање и надзор над и контролу пословања пружаоца услуга)
- Поједностављење управних поступака за остваривање права на пословно настањивање и слободу прекограничног пружања услуга у РС (овај циљ биће постигнут у средњем року спровођењем мера у циљу примене одредаба из Нацрта закона које уређују обавезу административне сарадње, општење с органима јавне власти, рокове за одлучивање и надзор над и контролу пословања пружаоца услуга)
- Успостављање јединственог информационо-комуникационог електронског сервиса за грађане и привредне субјекте (успостављање јединствене електронске контактне тачке) којем могу да приступе сва заинтересована лица и обавесте се о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање, односно за добијање сагласности за пружање, односно коришћење услуга, као и да покрену односно спроводе (управне) поступке везане за добијање сагласности односно за коришћење права на пословно

настањивање електронским путем (овај циљ ће бити постигнут применом одредаба из Нацрта закона које уређују ЈЕКТ, и мерама које су представљене у одговору на питање број 10. из ове Анализе ефеката у средњем и дугом року а које ће спроводити надлежно министарство и остале партнерске институције – институционалне мере)

- Афирмисање саморегулације у услужним делатностима од стране професионалних и струковних удружења и организација, као и напора привредних субјеката и грађана да користе успостављени електронски сервис (овај циљ ће бити постигнут применом одредаба из Нацрта закона које уређују ЈЕКТ, али и различитим мерама представљеним у одговору на последње питање из ове Анализе ефеката – превасходно институционалним мерама и информационо-едукативним мерама у средњем и дугом року)
- Успостављање чвршће сарадње између државних органа, свих врста тела за оцену усаглашености, пружалаца и корисника услуга о свим питањима везаним за промет и квалитет роба и услуга (овај специфичан циљ биће постигнут у средњем и дугом року мерама којима ће се спроводити одредбе из Нацрта закона које регулишу обавезу административне сарадње која се огледа у томе да је РС обавезна да приступи ИМИ систему за административну сарадњу и да електронски размењује податке, на Нацртом закона прописан начин, са државама ЕЕП, општење с органима јавне власти, рокове за одлучивање и надзор над и контролу пословања пружаоца услуга).

Један од специфичних циљева, као што је и наведено, јесте и инкорпорирање решења из Директиве о услугама у национално законодавство, како би РС испоштовала преузете обавезе у вези са хармонизацијом националних прописа са правом Европске уније. Дакле, решења која су садржана у Нацрту закона примењују се и у области пружања услуга развијених тржишних привреда, а посебно у Европској унији. У том смислу, крајњи циљ усаглашавања са Директивом о услугама јесте обезбеђење гаранције права на пословно настањивање и слободе прекограничног пружања услуга, које заједно чине слободу кретања услуга, као једну од четири основне слободе унутрашњег тржишта Европске уније. Кроз елиминисање правила која отежавају односно онемогућавају остваривање слободе кретања услуга на јединственом тржишту, решења предложена у Нацрту закона утицаће и на постизање крајњих циљева, а то су: унапређење пословног окружења, подстицање привредног раста кроз либерализацију и развој тржишта услуга, подстицање конкуренције, стварање услова за интегрисање РС у јединствено тржиште ЕЕП, и коначно - бржа интеграција РС у Европску унију.

Наведени кључни циљ у складу је са циљем који се наводи у Преамбули Директиве о услугама, а који истиче да укидање препрека развоју услужних делатности између држава чланица има кључну важност за јачање интеграција народа Европе и подстицање уравнотеженог и одрживог привредног и социјалног напретка, при чему је, код укидања препрека, важно осигурати да развој услужних

делатности доприноси испуњавању циљева који укључују подстицање усклађеног, уравнотеженог и одрживог развоја привредног развоја, висок ниво запослености и социјалне заштите, једнакости између жена и мушкараца, одрживи и неинфлацијски раст, висок ниво конкурентности, заштиту животне средине, повећање стандарда и квалитета живљења, као и економску и социјалну кохезију и солидарност између држава чланица у целој Заједници.

3. Разматране могућности да се проблем реши и без доношења акта

Пре почетка израде Нацрта закона о услугама, разматране су опције које су представљене у табели испод:

Опција	Предности	Недостаци
Без било какве интервенције у области услужних делатности	- Не би било трошкова за надлежно министарство које је предлагач у погледу времена потрошеног на контролу квалитета резултата рада експерата са Пројекта „Јачање сектора услуга“, финансираног из средстава Норвешке билатералне сарадње, на усмеравање и контролу рада експерата и уподобљавање коначне верзије Нацрта закона и пратећих аката и докумената произведених на Пројекту са потребама самог министарства, привредних субјеката и грађана	- Већина проблема набројаних у првом делу Анализе ефеката би идаље остала нерешена - Не би била испуњена обавеза дефинисана Споразумом о стабилизацији и придруживању и у Националном програму за усвајање правних тековина ЕУ за период 2014. – 2018. године) (у даљем тексту: НПАА) - Без транспоновања европског права у овој области не би било могуће постати део јединственог тржишта ЕУ, односно ЕЕП
Измене и допуне постојећих закона које уређују област услужних делатности	- Измене и допуне постојећих закона које уређују област услужних делатности мањег су обима него што је захтевала израда потпуно новог Нацрта закона о услугама, али је анализа постојећих прописа морала бити урађена у оба случаја	- Време потрошено на неопходне измене и допуне постојећих закона који уређују област услужних делатности било би дуже од самог времена потрошеног на израду новог Нацрта закона о услугама, што би довело у питање остваривање циља надлежног министарства које је предлагач, конкретно - да усагласи национално законодавство у области пружања услуга у 2015. години (овај циљ је иначе дефинисан и Планом рада Владе за 2015. годину и НПАА) - Усклађивање секторских прописа са Директивом о услугама довело би до понављања великог броја одредаба ове директиве у нашем правном систему што не би било у складу са методолошким правилима за израду закона и подзаконских аката
Успостављање	- Не би било потребе за утршком	- Увођење информационих система каква је

јединствене електронске контактне тачке ⁹	времена за израду и доношење прописа	јединствена електронска контактна тачка захтева увођење у систем кроз пропис, иначе би било тешко, ако не и немогуће, обезбедити пуно обезбеђење права пружалаца и корисника услуга, те испуњење њихових обавеза али и обавеза органа јавне власти који ће бити одговорни за доставу података које ће јединствена електронска контактна тачка садржати у себи
Израда Нацрта закона о услугама	- Успостављање јединственог закона који је основ за обезбеђење пуне примене права и обавеза свих горе наведених учесника у области пружања услуга	- Утрошено време за израду Нацрта закона и потребно време за доношење закона

Поред различитих опција у погледу најбољег начина за решавање уочених проблема, након што се дошло до закључка да је израда и доношење новог и посебног Закона о услугама најбољи начин за решавање проблема, анализирани су и различите опције када су у питању појединачна решења предложена у Нацрту закона. Конкретно, анализирани су различите опције у погледу:

- субјеката који ће бити обухваћени предложеним решењима (ко су корисници услуга, ко су пружаоци услуга, који органи јавне власти ће бити надлежни за доставу и размену података у области пружања услуга)
- услуга на које се односе и услуга на које се не односе одредбе Нацрта закона
- сврхе успостављања јединствене електронске контактне тачке и њеног обухвата
- терминолошког обликовања појединих израза употребљених у Нацрту закона, те појединих одредаба, и др.

Коначно, у току анализе стања у области услуга, анализирана су и искуства различитих земаља у примени Директиве о услугама, као и у успостављању и функционисању ЈЕКТа. У циљу што бољег дефинисања предлога за успостављање ЈЕКТ-а урађена је компаративна анализа функционисања ЈЕКТ-а у пет земаља чланица, Данској, Кипру, Естонији, Великој Британији и Холандији. Такође, Радна група за израду Нацрта закона је разматрала и решења у Словенији, Хрватској и

⁹ Јединствена електронска контактна тачка, према Нацрту закона, представља државни електронски сервис на српском и енглеском језику, путем којег органи јавне власти РС размењују информације међу собом и са надлежним органима држава ЕЕП, а сва заинтересована лица могу бесплатно дас е обавесте о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање односно за добијање сагласности за пружање услуга у РС и државама ЕЕП. На овај начин, биће уведен Информациони систем унутрашњег тржишта у систем РС, а он представља електронски систем који је развила Европска комисија који служи државама ЕЕП за електронску административну сарадњу, то јест за електронску размену података у наведеним областима, уз коришћење унапред преведених образаца и могућност машинског превођења, контролу безбедности услуга, поједностављење поступака за добијање сагласности за пружање услуга, умањење трошкова приступа услугама, те унапређење заштите потрошача.

Црној Гори. Решења у Нацрту закона која регулишу ЈЕКТ урађена су, дакле, имајући у виду како предности, тако и недостатке система уведених у наведеним земљама.

4. Зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема

Имајући у виду анализу ефеката опција која је представљена у претходном делу Анализе ефеката, дошло се до закључка да је израда и доношење новог Закона о услугама најприхватљивије решење, односно најбољи начин за решавање проблема.

Наиме, доношење кровног, хоризонталног закона испоставило се као најпрактичнији и најсвеобухватнији начин за потпуно усаглашавање дела националног законодавства које се односи на услуге, односно пословно настањивање и слободу прекограничног пружања услуга, са Директивом о услугама, а самим тим и поштовање обавезе коју је РС преузела на себе потписивањем и усвајањем Споразума о стабилизацији и придруживању.

Додатно, једино се доношењем закона може обезбедити увођење јединствене електронске контактне тачке у систем јавне управе у РС а да притом сви учесници у области пружања услуга у РС поштују своје обавезе и имају могућност да остваре своја права (пружаоци услуга, органи јавне власти, корисници услуга и други

Такође, једино је доношењем кровног закона у области услуга могуће постизање осталих кључних циљева у овој области, укључујући и:

- Либерализацију тржишта услуга у РС; елиминисање или бар минимизирање административних баријера у националном законодавству које отежавају, односно онемогућавају остваривање слободе кретања услуга, права пословног настањивања и прекограничног пружања услуга, а кроз поједностављење захтева које пружаоци и корисници услуга морају да испуне и управних поступака за остваривање права на пословно настањивање и слободу прекограничног пружања услуга у РС; укидање прописа који у смислу пословног настањивања и слободе прекограничног пружања услуга представљају препреку у јединственом функционисању тржишта ЕЕП; успостављање чвршће сарадње између органа јавне власти.

Коначно, доношење једног кровног закона који би уредио област услуга предвиђено је и Планом рада Владе за 2015. годину, као и документом НПАА.

За овакав модел транспоновања Директиве о услугама у национално законодавство одлучиле су се скоро све чланице ЕУ изузев Немачке и Италије (а оне нису - углавном због компликоване територијалне подељености).

5. На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону

У првом делу одговора на ово питање, представљена је анализа кључних предложених решења, док је у другом делу представљена систематизација анализе кључних предложених решења са акцентом на кога и како ће највероватније утицати предложена решења.

5.1.Анализа ефеката кључних предложених решења из Нацрта закона

Доказивање испуњености услова за добијање сагласности	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- У поступку за добијање сагласности пред органом јавне власти у којем се пружаоцу услуге издаје дозвола, одобрење или други правни акт неопходан за обављање услуге, укључујући дозволе, одобрења и друге правне акте којима је условљена регистрација или добијање сагласности за обављање одређене услужне делатности, од пружаоца услуга се може захтевати да одређеном исправом односно документом докаже испуњеност услова за добијање сагласности, нпр. упис у одговарајући регистар, што може негативно утицати на мотивацију постојећих и потенцијалних пружалаца услуга.</p> <p>- Орган јавне власти може да захтева од пружаоца услуге да достави превод исправе односно документа на језик који је у службеној употреби у Републици Србији.</p>	<p>- У поступку за добијање сагласности, орган јавне власти дужан је да прихвати сваку исправу односно документ из државе ЕЕП који служи у исте сврхе односно из којег јасно произлази да је дати услов испуњен, што пружаоцима услуга знатно олакшава поступак доказивања испуњености услова за добијање сагласности. Овај поступак додатно олакшава и то што је Нацртом закона предвиђено да орган јавне власти не може да захтева од пружаоца услуге да достави оригинал, оверену копију или оверени превод исправе односно документа, осим када за то постоји јавни интерес.</p> <p>- Орган јавне власти може да захтева од пружаоца услуге да достави само неоверени превод исправе односно документа на језик који је у службеној употреби у РС, како би се поступак за добијање сагласности олакшао пружаоцима услуга.</p> <p>Остваривању позитивних ефеката овако формулисаних одредаба и олакшавању пружаоцима услуга испуњења наметнутих обавеза доприноси и одредба да се обавеза доказивања испуњености услова за добијање сагласности не примењује на: доказивање испуњености услова за признавање страних стручних квалификација, доказивање испуњености услова за учешће у поступку јавне набавке, доказивање испуњености законом прописаних услова за упис у привредни регистар, доказивање уписа адвоката у одговарајући именик односно регистар у матичној држави.</p>

Јединствена електронска контактна тачка (ЈЕКТ)	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Обавеза успостављања ЈЕКТa и органа јавне власти РС да размењују информације међу собом и с надлежним органима држава ЕЕП преко ЈЕКТa, затим обавеза надлежног министарства и органа јавне власти да се старају да пружаоци и корисници услуга да на властити упит могу да се обавесте о устаљеном тумачењу и примени прописа од значаја за пословно</p>	<p>- Преко ЈЕКТa ће сва заинтересована лица (и пружаоци и корисници услуга) моћи бесплатно, тачно и потпуно да се обавесте о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање односно за добијање сагласности за пружање услуга у РС и државама ЕЕП; органима јавне власти који обављају послове од значаја за функционисање тржишта и промет услуга, њиховим надлежностима те начину на који пружалац односно корисник услуге ступа у непосредан контакт с њима; начину и условима за упис односно</p>

<p>настањивање односно пружање услуга, те да добију једноставна општа упутства за поступање у складу с тим прописима, као и да обавештавају пружаоце односно кориснике услуга о томе да је упит без основа или погрешно формулисан - ствара трошкове органима јавне власти.</p>	<p>остваривање увида у јавне регистре и базе података о услугама и пружаоцима услуга; правним средствима и поступцима за остваривање и заштиту права пружалаца односно корисника услуга; организацијама и удружењима која пружају практичну помоћ пружаоцима односно корисницима услуга те начину на који пружалац односно корисник услуге ступа у непосредан контакт с њима, што све представља изузетно велику корист и за пружаоце и кориснике услуга јер скраћује време потребно за долажење до свих информација које су горе наведене, односно у значајној мери олакшава испуњавање обавеза наметнутих законом и остваривање загарантованих права, али представља и предуслов за ефикасно поступање органа јавне власти у овим поступцима</p>
---	--

Право пружалаца услуга на пословно настањивање	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Обављање услужне привредне делатности може се условити добијањем сагласности у поступку пред органом јавне власти, што може негативно утицати на пружаоце услуга</p> <p>- Пружаоцу услуга могу да се ставе на терет трошкови спровођења поступка за добијање сагласности</p> <p>- Пружалац услуге је дужан да у релативно кратком року од седам дана обавести ЈЕКТ о оснивању зависног друштва у циљу обављања услужне делатности за коју је добио сагласност, као и о томе да више не испуњава неки од услова за добијање сагласности</p> <p>- Просторно и временско важење сагласности за пружање услуга могу се законом ограничити у одређеним случајевима, и углавном кад то налаже јавни интерес, што може представљати негативан сигнал пружаоцима услуга да се упусте у поступак добијања сагласности</p> <p>При свему томе, не сматра се да је сагласност за пружање услуга временски ограничена ако се може обновити бесплатно и без поновне провере испуњености услова, а такође се не сматра ни да је сагласност за пружање услуга временски ограничена ако је прописан рок у којем је пружалац услуга дужан да почне да обавља</p>	<p>- Добијање сагласности за обављање услужне делатности може се тражити само из разлога заштите јавног интереса и уз поштовање принципа сразмерности и недискриминације, док се поступак за добијање сагласности уређује и води у складу с принципима законитости, заштите права грађана и заштите јавног интереса, ефикасности и економичности, правилног и потпуног утврђивања одлучних чињеница, двостепености у решавању, правноснажности и пружања помоћи странци, што спречава самовољно поступање органа јавне власти пред којим се води поступак. Услови за добијање сагласности за пружање услуга омогућавају заштиту јавног интереса и у складу с принципима сразмерности, недискриминације, јавности и транспарентности</p> <p>- Трошкови спровођења поступка за добијање сагласности могу бити само разумни стварни трошкови</p> <p>- Поступак за добијање сагласности не сме да одвраћа пружаоце услуга од обављања услужних делатности, нити да одлаже или компликује пружање услуга без основаног разлога, а у току тог поступка се, такође, не може захтевати ни да пружалац услуге поново испуни услове ако је већ једном испунио исте или по сврси битно сличне услове у РС или у држави ЕЕП</p> <p>- Услов за добијање сагласности за пружање услуга не сме да буде дискриминаторан у погледу стварног или регистрованог седишта односно држављанства или пребивалишта пружаоца услуге, његових оснивача, чланова или запослених, а од пружаоца услуге се не може захтевати испуњавање одређених услова који би представљали непотребне административне баријере пружаоцима услуга (нпр. да има регистровано или стварно седиште односно да буде члан професионалног или струковног удружења или организације само у једној држави ЕЕП; да му примарно седиште буде у РС; да је раније обављао односно био регистрован за обављање предметне услужне делатности у РС; закључивањем уговора о осигурању од професионалне одговорности с домаћим осигуравачем или прибављањем гаранције код домаће банке, итд.)</p>

<p>услугну делатност пошто је добио сагласност</p> <p>- Број овлашћених пружалаца услуга може бити ограничен када то налаже ограниченост природних ресурса или техничких капацитета за обављање одређене услужне делатности, при чему се сагласност за пружање услуга у овом случају добија у поступку по јавном позиву, ограничена је временски и не може се обновити без спровођења поступка по јавном позиву.</p>	<p>- Сагласност за пружање услуге у овом случају добија се у транспарентном и непристрасно спроведеном поступку по јавном позиву. Приликом утврђивања општих критеријума за давање сагласности на основу јавног позива орган јавне власти води рачуна о јавном интересу.</p> <p>- Сагласност за пружање услуга укључује и могућност оснивања зависних друштва и образовања огранака</p>
--	---

Слобода прекограничног пружања услуга	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Прекогранично пружање услуге може се законом ограничити</p> <p>- Посебни услови у погледу опреме и потрошног материјала за обављање услужне делатности могу бити прописани</p> <p>- Нацртом закона уређени су изузеци од начелне забране ограничења слободе прекограничног пружања услуга.</p>	<p>- Прекогранично пружање услуге може се законом ограничити само ако је то неопходно за заштиту јавног поретка, јавне безбедности, јавног здравља или животне средине од стварне и озбиљне опасности, и то у складу с принципима недискриминације по основу државе седишта односно држављанства пружаоца или корисника услуга, и сразмерности циљевима ради којих је прописано</p> <p>- Прописана је и изричита забрана одређених ограничења слободе прекограничног пружања услуга, укључујући и забрану условљавања пословним настањивањем на територији РС; добијањем сагласности од органа јавне власти, уписом у привредни регистар или чланством у професионалном или струковном удружењу или организацији у РС, осим када је то предвиђено прописом којим се домаће право усаглашава с правом Европске уније; поседовањем исправе на основу које се утврђује идентитет, коју издаје орган јавне власти у РС, итд. Такође, предвиђено је и да се пружаоцу услуге који нема седиште у РС не може забранити да успостави односно користи инфраструктуру потребну за обављање предметне услужне делатности. Све ово од великог је значаја за давање сигнала потенцијалним пружаоцима услуга да ће њихова права бити поштована.</p> <p>- Посебни услови у погледу опреме и потрошног материјала за обављање услужне делатности прописују се само ако су неопходни за заштиту јавног здравља односно за спровођење или унапређење безбедности и здравља на раду</p> <p>- Прекогранично пружање услуга на територији РС не може се отежавати односно онемогућавати мерама или прописима који подстичу кориснике услуга да услуге прибављају од пружалаца услуга са седиштем на територији РС</p> <p>- Прекогранично обављање услужних делатности samozапослених физичких лица не може се условити заснивањем радног односа. Слобода прекограничног пружања услуга samozапослених лица не може се нарушавати прописима који ограничавају њихову уговорну способност</p> <p>- Слобода прекограничног пружања држављанину државе ЕЕП односно правном лицу са седиштем у држави ЕЕП на територији РС може бити ограничена само у изузетним случајевима, када прети стварна и озбиљна опасност по јавно здравље или животну средину, покретањем поступка и изрицањем мере у складу са законом ради</p>

	спречавања или отклањања дате опасности, при чему мера мора бити сразмерна опасности која прети и мора да се изрекне под одређеним условима, као и ако је претходно окончан поступак узајамне помоћи.
--	---

Права корисника услуга	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Општи услови пословања пружаоца услуге могу да садрже посебне услове за коришћење услуга с обзиром на држављанство, пребивалиште или боравиште корисника услуга само ако за то постоје оправдани разлози, што би могло да отежа коришћење услуга од стране корисника услуга</p>	<p>- Корисник услуга има право на обавештеност о општим условима под којима се у државама ЕЕП пружају и користе услуге, ради доношења разумних економских одлука о прекограничном коришћењу услуга</p> <p>- Прописана је и забрана дискриминације корисника услуга по основу државе седишта односно држављанства, пребивалишта или боравишта самог корисника, и државе седишта односно држављанства пружаоца, чију услугу користи или намерава да користи</p> <p>- Предвиђено је и да прекогранично коришћење услуге не може да се услови добијањем сагласности од органа јавне власти, односно давањем изјаве пред тим органом, осим ако се исто захтева за коришћење те услуге када је пружалац услуге пословно настањен у РС, што обезбеђује једнакост у третману различитих пружалаца услуга</p> <p>- Такође, забрањено је и да се кориснику услуге онемогући или отежа добијање финансијске помоћи за прибављање одређене услуге, на основу чињенице што пружалац услуге нема седиште у Републици Србији, односно на основу места пружања дате услуге</p> <p>- Надлежно министарство дужно је да корисницима услуга омогући да на сопствени захтев преко ЈЕКТ-а лако приступе тачним и потпуним информацијама од значаја за прекогранично коришћење услуга, укључујући и услове које пружаоци услуга морају да испуне у држави ЕЕП, а нарочито услове који се односе на заштиту потрошача; правна средства и поступке за остваривање и заштиту права корисника услуга када пружалац услуге нема седиште у Републици Србији; организације и удружења која пружају практичну помоћ корисницима услуга у државама ЕЕП, те начин на који корисник услуге ступа у непосредан контакт с њима</p>

Безбедност и квалитет услуга	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Обавезно предуговорно обавештавање корисника услуга, као и предуговорно обавештавање на захтев корисника је трошак за пружаоце услуга, али је у складу са добрим трговинским узансама</p>	<p>- Прописано је обавезно предуговорно обавештавање корисника услуге тј. да је пружалац услуге, у циљу одржавања и унапређења безбедности и квалитета услуга, дужан да кориснику услуге благовремено и на јасан, прегледан, потпун и приступачан начин стави на располагање различите податке који су од значаја за услугу, и то пре закључења уговора, односно пре почетка пружања услуге ако се уговор не закључује у писаној форми. Обавезно предуговорно обавештавање пружалац услуге може извршити на различите начине прописане Нацртом закона (стављањем на располагање на месту закључења уговора, или месту пружања услуге ако се уговор не</p>

<p>- Одредба да ако пружалац услуге не испуни обавезу обавештавања, корисник услуге може да захтева поништење уговора, може да створи трошкове пружаоцима услуга</p> <p>- Нацртом закона уређено је да је, у ситуацијама када одређена услужна делатност при нормалном обављању непосредно изазива повећану опасност од смрти, телесне повреде или оштећења здравља корисника услуге или трећег лица, или прети да озбиљно наруши имовинско стање корисника услуге, пружалац услуге дужан да закључи обавезно осигурање од одговорности, или, алтернативно, да пружи довољно обезбеђење за обавезу накнаде штете. Ова одредба може да створи додатне трошкове пружаоцима услуга, али су разлози за прописивање одредбе оправдани, премда је реч о смањењу опасности од смрти, телесне повреде или оштећења здравља</p> <p>- Ако осигурање односно средство обезбеђења које пружалац услуге са седиштем у држави ЕЕП већ има - само делимично покрива ризик одговорности за штету од опасне услуге, дужан је за пружи довољно обезбеђење за ризик који није покривен.</p> <p>- Нацртом закона уређене су и мешовите услуге, при чему се предвиђа да се лица која се баве регулисаним професијама, као и лица која обављају послове акредитације, издавања сертификата, техничког надзора, испитивања или тестирања, могу да учествују у пружању мешовитих услуга под одређеним условима, као што су: да не постоји сукоб интереса односно неспојивост лица која заједно пружају мешовиту услугу; да је осигурана самосталност и независност услужне делатности за коју је законом прописано да је самостална и</p>	<p>закључује у писаној форми; предајом кориснику услуге информационог материјала који садржи детаљан опис услуге и све битне податке; достављањем кориснику услуге електронске адресе на којој су лако доступни сви подаци). Све ово предвиђено је у циљу заштите корисника услуга од недостатка информација приликом доношења економских одлука, односно добијања погрешних информација.</p> <p>- Ако пружалац услуге не испуни обавезу обавештавања, корисник услуге може да захтева поништење уговора, при чему право да се захтева поништење уговора престаје истеком једне године од његовог закључења. Право је корисника услуга да имају све потребне информације на располагању како би могли да донесу информисану одлуку. Такође, право да се захтева поништење уговора престаје истеком једне године од његовог закључења, чиме се штите пружаоци услуга, што умањује потенцијалне негативне ефекте ако дође до поништења уговора.</p> <p>- При остваривању права на пословно настањивање у Републици Србији, сматра се да је пружалац услуге са седиштем у држави ЕЕП испунио обавезу обавезног осигурања од одговорности ако се већ осигурао од одговорности односно дао довољно средство обезбеђења у држави ЕЕП. Постојање осигурања од одговорности односно довољног обезбеђења пружалац услуге може да доказује исправом која му је издата у држави ЕЕП.</p> <p>- Уређено је и јемство по судској одлуци, што значи да када суд у извршном поступку обавезе пружаоца услуге са седиштем у држави ЕЕП да обезбеди испуњење своје обавезе, дужан је да прихвати довољно средство обезбеђења из државе ЕЕП.</p>
--	---

<p>независна; да су правила струке и професионалне етике, а нарочито правила о професионалној тајни, која обавезују пружаоце мешовите услуге међусобно усклађена. Слободно пружање мешовитих услуга може да се ограничи законом, на сразмеран и недискриминаторан начин, ради поштовања горенаведених услова.</p>	
---	--

Обавеза административне сарадње	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Обавеза РС да приступи ИМИ систему за административну сарадњу и да електронски размењује податке, на Нацртом закона прописан начин, са државама ЕЕП створиће трошкове РС</p>	<p>- Ова обавеза РС омогућава контролу, очување и унапређење квалитета и безбедности услуга, као и надзора над понашањем пружалаца услуга у правном промету</p>

Општење с органима јавне власти, рокови за одлучивање и надзор над и контрола пословања пружаоца услуга	
Негативни ефекти	Позитивни ефекти
<p>- Обавезе органа јавне власти у погледу спровођења инспекцијског или другог облика надзора или контроле, благовремено предузимања мера и материјалних радњи у складу са законом према пружаоцима услуга са седиштем у РС и пружаоцима услуга са седиштем у држави ЕЕП, надзор и контрола на образложени захтев надлежног органа државе ЕЕП и обавештавања надлежног органа државе ЕЕП о спроведеном надзору односно о предузетим мерама које по његовој процени најбоље одговарају разлозима због којих му се обратио надлежни орган државе ЕЕП, ствараће трошкове органима јавне власти, те размена података о пословном угледу пружалаца услуга са надлежним органима државе ЕЕП, о одлуци која је донета односно санкцији која је изречена у дисциплинском, прекршајном или кривичном поступку, уз навођење прописа који су примењени, само ако је предметна одлука од непосредног значаја за оцену стручности и професионалне поузданости пружаоца услуге и ако је постала правноснажна и извршна, као и података о току поступка, изјављеним правним лековима и времену које је нормално потребно за доношење правноснажне и извршне одлуке. Надзор над спровођењем предложених одредаба и прописа донетих на основу њих</p>	<p>- Општење с органима јавне власти уређено је на такав начин да обезбеђује ефикасно поступање органа јавне власти и комуникацију са пружаоцима и корисницима услуга, што је предуслов за мање административно оптерећење пружалаца и корисника услуга.</p> <p>- Комуницирање између надлежног министарства и органа јавне власти, са једне стране, и пружалаца и корисника услуга са друге стране, преко ЈЕКТ-а, уређено је на такав начин да се троши минимално време на примање и слање информација, као и на тражење информација од стране пружалаца и корисника услуга о правним лековима или правним последицама пропуштања органа јавне власти да о захтеву одлучи у року. Предвиђено је и ћутање администрације у случајевима ако орган јавне власти пропусти рок за одлучивање, јер ће се у том случају сматрати да је захтев за добијање сагласности усвојен у целини. Супротно се може прописати само законом, и то онда када то налаже јавни интерес. Предлагач је предвидео ову одредбу из разлога што је процењено да ће систем који се устројава Нацртом закона бити успостављен тако да омогућава ефикасно поступање, као и да ће органи јавне власти имати довољно времена за поступање, те да би неувођење принципа ћутања администрације могло да нанесе значајну штету пружаоцима и корисницима услуга.</p> <p>- Надзор над и контрола пословања пружаоца услуга омогућава несметано спровођење предложених одредаба и прописа који ће бити донети, а нарочито када пословање ових лица у РС прети да изазове или је изазвало штету у држави ЕЕП,</p> <p>- Мере упозорења путем ИМИ система када орган јавне власти утврди да одређене радње, околности или начин обављања услужне</p>

<p>Инспекцијски надзор над спровођењем предложених одредаба и прописа донетих на основу њих врши министарство које обавља послове државне управе који се односе на функционисање тржишта и промет услуга преко тржишних инспектора, као и министарства која обављају послове државне управе који се односе на обављање одређених услужних делатности преко одговарајућих инспектора.</p> <p>- Органи јавне власти и пружаоци услуга дужни су да на захтев министарства доставе све податке неопходне за обављање послова из делокруга рада министарства.</p> <p>- Нацртом закона су, затим, уређена овлашћења инспектора и казнене одредбе, а у оквиру њих – прекршајна одговорност и новчане казне.</p> <p>- Усаглашавање општих актата од стране пружаоца услуга са одредбама предложеним у Нацрту закона од дана приступања РС Европској унији – изазваће трошкове пружаоцима услуга</p>	<p>делатности пружаоца услуге угрожавају или прете да угрозе здравље или безбедност људи или животну средину на територији РС или државе ЕЕП, када је да путем ИМИ система без одлагања о томе обавести државу седишта датог пружаоца услуге, све укључене државе ЕЕП, као и Европску комисију. дужан да без одлагања о томе обавести све државе ЕЕП и Европску комисију - имају позитивне ефекте у смислу превентивног деловања.</p>
---	---

Решења предложена у Нацрту закона имаће утицај на следеће категорије субјеката:

- 1. Пружаоци услуга** – како на оне који су држављани РС или држава ЕЕП, односно правна лица са седиштем у РС или држави ЕЕП који пружају услуге на територији РС, тако и на држављане РС односно правна лица са седиштем у РС која пружају услуге на територији држава ЕЕП.

Неке од кључних користи, поред користи наведених у првом делу овог питања, а које ће ова категорија субјеката имати су следеће:

- бесплатно обавештавање о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање односно за добијање сагласности за пружање услуга у РС и државама ЕЕП;

- поуздано и лако прибављање свих образаца и докумената електронским путем преко ЈЕКТа да, што ће довести до значајног снижења трошкова за обављање административних процедура, предузимање свих радњи у циљу испуњавања услова односно спровођења поступка за остваривање права на пословно настањивање односно добијање сагласности за пружање услуга у РС; ова корист биће видљива у другој фази успостављања ЈЕКТ-а, чија је реализација предвиђена за период три године након завршетка прве фазе;

- добијање свих информација о органима јавне власти који обављају послове од значаја за функционисање тржишта и промет услуга, њиховим надлежностима те начину на који могу да ступе у непосредан контакт с њима, као и о организацијама и удружењима која пружају практичну помоћ пружаоцима услуга, и то све већ у првој

фази успостављања ЈЕКТ-а, што подразумева две године од усвајања одредаба предложених Нацртом закона;

- приступање тачним и потпуним информацијама о начину и условима за упис односно остваривање увида у јавне регистре и базе података о услугама и пружаоцима услуга, као и о правним средствима и поступцима за остваривање и заштиту својих права;

- поједностављење административних процедура које морају да испуне како би отпочели делатност пружања услуга или наставили исту да обављају;

- повећана сигурност и поверење у тржиште услуга и успостављену инфраструктуру система, као и у комерцијалне односе и пословне трансакције, које их заједно охрабрују да инвестирају у побољшање своје конкурентске позиције и да на тај начин остварују профит.

Неки од потенцијалних трошкова које пружаоци услуга могу сносити су:

- доказивање испуњености услова за добијање сагласности за пружање одређених услуга одређеном исправом односно документом докаже испуњеност услова за добијање сагласности, у одређеним случајевима;

- трошак превода исправе односно документа на језик који је у службеној употреби у Републици Србији и достављања тог превода органу јавне власти у поступку доказивања испуњености услова за добијање сагласности, у одређеним случајевима;

- трошкови спровођења поступка за добијање сагласности, у одређеним случајевима;

- трошак обавештавања преко ЈЕКТа о оснивању зависног друштва у циљу обављања услужне делатности за коју је добио сагласност, као и о томе да више не испуњава неки од услова за добијање сагласности;

- трошак настао због законског ограничења просторног и временског важења сагласности за пружање услуга, у одређеним случајевима односно када то налаже јавни интерес или због законског ограничења прекограничног пружања услуга

- трошак настао због ограничавања броја пружалаца одређене услуге, у одређеним ситуацијама;

- трошкови настали због испуњавања посебних услова у погледу прописане опреме и потрошног материјала за обављање услужне делатности;

- трошак поништења уговора од стране корисника услуга, ако пружалац услуге не испуни обавезу обавештавања;

- трошак закључења обавезног осигурања од одговорности или пружања довољног обезбеђења за обавезу накнаде штете, у одређеним ситуацијама;

- трошак усаглашавања општих аката од стране пружаоца услуга са одредбама предложеним у Нацрту закона од дана приступања РС Европској унији.

2. Корисници услуга (потрошачи) – како на оне који живе и раде у РС, тако и оне који живе и раде на подручју ЕЕП.

Неке од кључних користи, поред користи наведених у првом делу овог питања, а које ће ова категорија субјекта имати од доношења и примене предложених одредаба су:

- бесплатно обавештавање о органима јавне власти који обављају послове од значаја за функционисање тржишта и промет услуга, њиховим надлежностима те начину на који начин могу да ступе у непосредан контакт с њима, као и о организацијама и удружењима која пружају практичну помоћ корисницима услуга;

- приступање тачним и потпуним информацијама о начину и условима за упис односно остваривање увида у јавне регистре и базе података о услугама и пружаоцима услуга, као и о правним средствима и поступцима за остваривање и заштиту својих права;

- заштита и гаранција права приликом коришћења услуга, те висок квалитет услуга;

- већа могућност избора због повећане конкуренције на тржишту услуга, дакле и бољи приступ и бољу расположивост услуга, нарочито због олакшаног приступа пружаоцима услуга са подручја ЕЕП. Повећана конкуренција би требало да се одрази и на пад цена услуга, али и на повећање квалитета услуга.

Потенцијални негативни ефекти за кориснике услуга могу да дођу до изражаја у ситуацијама ако општи услови пословања пружаоца услуге садрже посебне услове за коришћење услуга с обзиром на држављанство, пребивалиште или боравиште корисника услуге, што би требало да се деси само ако за то постоје оправдани разлози.

3. Органи јавне власти

Систем пружања услуга који је предвиђен Нацртом закона на средњи и дуги рок ће олакшати рад органа јавне власти који су надлежни за област услуга (нарочито када је у питању спровођење управних поступака у овој области). Поред користи које ће сносити органи јавне власти а који су наведени у претходном делу одговора на ово питање Анализе ефеката, а имајући у виду да је задатак успостављања ЈЕКТа ефикаснија комуникација и боље повезивање државних органа и размена података које поседују, битно је напоменути да ће успостављањем ЈЕКТа и информатичким повезивањем институција запослени имати могућност лакше провере информација и бржи завршетак процедура, а такође неће бити ни додатног штампања папира и достављања доказа за неке податке које је лако проверити у постојећим базама.

Међутим, на кратки рок, одређене одредбе из Нацрта закона захтеваће повећане трошкове и ангажовање од стране органа јавне власти, нарочито до тренутка потпуног успостављања ЈЕКТа, укључујући саму обавезу успостављања ЈЕКТа и обавезу органа јавне власти РС да размењују информације међу собом и с надлежним органима држава ЕЕП преко ЈЕКТа; затим, обавезу надлежног министарства и органа јавне власти да се старају да омогуће пружаоцима и корисницима услуга да се на властити упит обавесте о устаљеном тумачењу и примени прописа од значаја за пословно настањивање односно пружање услуга, те да добију једноставна општа упутства за поступање у складу с тим прописима, као и да обавештавају пружаоце

односно кориснике услуга о томе да је упит без основа или погрешно формулисан. Наравно, органи јавне власти ће имати и текуће трошкове у погледу спровођења инспекцијског или другог облика надзора или контроле, те благовременог предузимања мера и материјалних радњи у складу са законом према пружаоцима услуга са седиштем у РС и пружаоцима услуга са седиштем у држави ЕЕП.

4. **Запослени у органима власти** – имаће користи од модернизације процеса и процедура у области пружања услуга, пре свега у погледу тренинга, стицања нових вештина и могућности за развој каријере, а у крајњој линији и у погледу повећања ефикасности свог рада, прецизнијег рада и висине плата. Такође, потпуна примена одредаба Закона ће, даном уласка у ЕУ, омогућити једноставнију комуникацију да органима власти у другим државама чланицама преко ИМИ система;
5. **Организације и удружења у области пружања услуга** – њихово још веће ангажовање у области услуга, а нарочито по питању заштите потрошача, додатно се афирмише одредбама Нацрта закона о услугама. Такође, њима ће бити олакшано комуницирање са пружаоцима и корисницима услуга уз помоћ ЈЕКТа, што ће им омогућити да лакше и ефикасније остваре своју мисију;
6. **Сама држава** – држава у целини ће имати користи од успостављања система услуга какав је предвиђен Нацртом закона јер ће исти омогућити већу равнотежу између понуде и тражње за услугама у РС. Такође, транспарентност и поједностављење процедура утицаће на повећање поверења у органе јавне власти.

Сви набројани субјекти заједно траже ефикаснији правни систем који ће гарантовати остваривање права и слобода у области пружања услуга, те ефикасно извршавање различитих административних процедура и уговора.

6. Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)

Када су у питању привредни субјекти и то они који су постојећи и потенцијални **пужаоци услуга**, примена Закона у будућем периоду, и то у кратком року најпре, може створити овој категорији субјеката одређене трошкове, а они су излистани у одговору на претходно питање. У средњем и дугом року, када усагласе своје пословање и акта са одредбама из Нацрта закона, не би требало да буде фиксних трошкова које ће морати да носе. Међутим, у одређеним ситуацијама које су наведене у одговору на претходно питање, може доћи до додатних трошкова које ће ови субјекти морати да носе, а то умногоме зависи од најразличитијег спектра разлога, па између осталог и од тога да ли ће поштовати одредбе Нацрта закона или не.

Овде треба напоменути и да отварање граница и долазак нове конкуренције треба да подстакне пружаоце услуга да улажу додатно у кадрове и технологију, и то ће неминовно носити одређене трошкове ако привредни субјекти настоје да подигну ниво своје конкурентности. Такође, привредни субјекти ће имати и трошкове прилагођавања новим условима пословања услед јачања стране конкуренције на домаћем тржишту и доласка озбиљнијих конкурената.

Када су грађани у питању, и други **корисници услуга**, ни на кратак, средњи ни дуги рок не би требало да буде додатних трошкова које ће морати да снесу због примене Нацрта закона.

Током осмишљавања и израде Нацрта закона, настали су одређени трошкови за **надлежно министарство**. Они се могу поделити у две групе: трошкови за ангажовање експерата и трошкови плата државних службеника који су били ангажовани на контроли и усмеравању рада експерата, уподобљавању коначне верзије Нацрта закона и пратећих аката и докумената произведених на Пројекту са потребама и захтевима предлагача, потребама привредних субјеката и грађана.

Када су трошкови за ангажовање експерата у питању, они су износили 54.646.020,00 РСД (вредност са ПДВ-ом), а финансирани су из средстава Норвешке билатералне помоћи која су добијена за пројекат „Јачање сектора услуга“. Резултати рада експерата обухватају израду стручне основе за израду Нацрта закона о услугама, Стручне основе за израду Стратегије развоја сектора услуга, анализу усклађености секторских прописа са Директивом о услугама, као и припрему техничког предлога за успостављање Јединствене тачке контакта у РС.

Када су у питању трошкови плата ангажованих државних службеника, период ангажовања трајао је око 800 радних сати, при чему је, у просеку, сатница вредела 284 РСД (претпоставке су следеће: просечна плата свих државних службеника износи 50.000 РСД, просечан број дана које су државни службеници провели радећи месечно је 22, што значи да је просечна дневница просечног државног службеника износила око 2.272 РСД; када се 2.272 РСД подели са 8 радних сати, добија се сатница од 284 РСД). Када се помноже укупан број потрошених сати са просечном сатницом, долази се до износа од око 227.000 РСД. Ови запослени ће и даље радити на примени одредаба предвиђених Нацртом закона, што ће изискивати трошкове њихових плата и у наредном периоду.

Осим наведеног, као што је већ наведено, усклађивање прописа у овој области подразумева и успостављање јединствених контактних тачака преко којих ће пружаоцима и корисницима услуга бити обезбеђене све информације које су неопходне за отпочињање посла, као и могућност да све процедуре заврше електронским путем. Коришћење јединствених тачака контакта значајно смањује трошкове трансакција и предузећа и управних органа. Наиме, према истраживању употребе Јединствене тачке контакта, она у Холандији може да донесе уштеду од око 60 милиона евра годишње, док према истраживању спроведеном од стране Велике Британије, коришћење предности Јединствене тачке контакта треба да омогући

уштеду између 3,8 и 13,7 евра по трансакцији и представља потенцијалне краткорочне добитке од око 20 милиона евра у тој земљи.

Једини додатни трошкови који ће настати током примене Закона су они који ће настати у току успостављања ЈЕКТ-а. За ову сврху потребна су додатна средства у износу од 2.500.0000 ЕУР које надлежно министарство настоји да обезбеди из међународних извора финансирања. Пројекција је направљена на бази анализе средстава које су друге земље добиле за успостављање ЈЕКТ - а из међународних извора финансирања. Тако, на пример, Румунија је добила 7.000.000 ЕУР, Естонија 5.000.000 ЕУР, док је Словенија добила 4.800.000 ЕУР.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити

Уласком РС у Европску унију и пуном применом предложених одредаба отвара се могућност да и пружаоци и корисници услуга добију могућност да користе све предности јединственог унутрашњег тржишта. Предложене одредбе посебно имају за циљ уклањање препрека за оснивање пословних јединица и слободу пружања услуга у ЕУ, што смањује трошкове који иначе настају због обављања различитих административних активности и знатно утичу на демотивацију привредних субјеката, нарочито малих и средњих предузећа да се баве одређеном делатношћу. Такође, корисници услуга имаће приступ већем броју понуђача и самим тим имаће већу могућност избора што може довести и до смањења цена и вишег нивоа квалитета услуга. Ово су само неке од користи које су идентификоване и анализирани у одговору на претходно питање.

Са друге стране, у одговору на претходно питање идентификовани су и трошкови које ће потенцијално сносити субјекти на које ће највероватније утицати решења предвиђена Нацртом закона. Идентификовани трошкови нису могли бити квантификовани ни монетизовани јер да ли ће до њих доћи зависи од великог броја фактора.

Међутим, на основу квалитативне анализе трошкова и користи која је представљена у одговору на претходно питање, долази се до закључка да ће у кратком року негативни утицаји вероватно превладати позитивне последице доношења закона, док ће у средњем и дугом року позитивне последице бити веће од трошкова које ће израда и спровођење Закона створити.

Када је у питању компаративна анализа реформе сектора услуга кроз усаглашавање националних законодавстава са законодавством ЕУ, Европска комисија је припремила Документ о спровођењу Директиве о услугама 2011. године, где је дала дотадашњу економску анализу спровођења Директиве, представила стање увођења ЈЕКТ у државама чланицама, као и преглед спровођења у њеним најважнијим сегментима административног поједностављења, слободе оснивања и

комерцијалних комуникација. Посебна пажња посвећена је имплементацији члана 16 – слобода пружања (прекограничних) услуга. Коришћени су подаци о нивоу административних баријера пре увођења Директиве, као и подаци крајем 2011. године. Резултат ове економске анализе показао је да усвајање мера за спровођење Директиве од стране држава чланица генерише додатних 0,81% БДП–а ЕУ, при чему је процењено да ће се највећи део ефеката материјализовати у периоду од наредних 5-10 година (дакле најкасније до 2020. године) (базни сценарио). Уочен је значајан утицај како на укупну трговину и економску сарадњу (7,2% више трговине), тако и на раст страних директних инвестиција (3,8% више страних директних инвестиција унутар држава чланица) и продуктивност (раст продуктивности за 4,8%). Даље, испоставило се да је утицај смањења баријера имао већи позитиван утицај на домаће тржиште, првенствено у кратком року.

Други сценарио (амбициознија примена Директиве) такође је анализиран, при чему дугорочни утицај на укупни БДП ЕУ достиже 1,23%. По трећем сценарију (нула толеранција на баријере у пружању услуга, тј. укидање свих ограничења у обухвату Директиве о услугама), укупни ефекат на БДП могао би достићи и до 2,6%.

Генерално гледано, анализа утицаја примене Директиве о услугама показала је да је утицај њеног спровођења различит између држава чланица, одсликавајући ниво до којег су баријере укинуте, а закључак је да су земље које су значајније укинуле баријере пружању услуга више увозиле, привлачиле више европских страних директних инвестиција и имале већи утицај на раст укупне продуктивности. Коначно, с обзиром на то да укупни утицај зависи и од секторске структуре националних економија, земље које су више орјентисане на услуге, укидањем баријера, остварују већи утицај на привредни раст.

Утицај на БДП варира од 0,4% БДП-а у Румунији, Бугарској, Малти, Аустрији и Словенији, око 1% у УК, Грчкој, Француској и Шведској, око 1,4% у Луксембургу и Шпанији, те чак 1,7% утицаја на БДП на Кипру. Важно је напоменути да је процена вршена на свега половини сектора обухваћених Директивом о услугама, те линеарном утицају на преостале секторе, што подразумева да је могуће да утицај на БДП буде и већи, посебно када се посматра дужи рок.

8. Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција

Као што је већ наведено, крајњи циљ Закона о услугама јесте да унапреди тржиште услуга, а тиме и да допринесе унапређењу тржишне привреде у целини, као и да позитивно утиче на конкуренцију у области услуга. Бојазан да ће либерализација тржишта услуга можда негативно утицати на домаће пружаоце услуга није оправдана, нарочито на дуг рок, с обзиром на то да су анализе показале да је област пружања услуга изузетно динамична и пружаоци услуга су већ навикли да се прилагођавају различитим променама у друштвеној и политичкој сфери у РС. Са

друге стране, новим привредним субјектима који желе да почну да се баве пружањем услуга (како резидентима тако и нерезидентима) биће само олакшан приступ тржишту услуга у РС, а резидентима ће додатно бити олакшан и приступ тржиштима широм ЕЕП. Повећана конкуренција ће, као што је већ наведено, позитивно утицати на расположивост и квалитет услуга, а неминовно и на смањење цена услуга.

Транспарентност и поједностављење процедура, односно лакоћа приступа обављању одређене услужне делатности свакако ће утицати на појаву нових пружаоца услуга, односно повећање запослености. Нижи трошкови пословања кроз могућност да се процедуре заврше електронским путем утицаће на повећање ефикасности пословања привредних субјеката, а самим тим и на повећање ефикасности целокупне привреде.

Пружаоцима услуга са седиштем у РС биће доступно тржиште ЕУ без компликованих административних процедура. Такође, отварањем граница и пружаоцима из земаља ЕЕП биће доступно тржиште РС што ће повећати конкуренцију.

Осим тога, поједностављење процедура и обезбеђивање транспарентности свих правила и процедура за обављање одређене услужне делатности преко портала Јединствене електронске тачке контакта и могућност да све процедуре заврше електронским путем позитивно ће стимулисати појаву нових, нарочито домаћих пружалаца услуга.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону

Министарство трговине, туризма и телекомуникација је, у складу са Програмом јавне расправе који је Одбор за привреду и финансије Владе усвојио Закључком 05 Број: 011-12117/2015, организовало јавну расправу која је трајала од 13. новембра до 6. децембра 2015. године. У склопу јавне расправе, организоване су следеће активности:

- Постављени су Нацрт закона и обавештење на сајт Министарства и сајт е-управе да је покренута јавна расправа у трајању од 21 дан, а ради прибављања мишљења стручне и шире јавности о Нацрту закона;

- Организован је централни догађај у току јавне расправе у форми округлог стола 20. новембра 2015. године у просторијама Привредне коморе Србије на којој су учешће узели заинтересовани субјекти на које се овај закон односи, тако да су сви имали могућност да се изјасне и доставе сугестије и примедбе на овај закон. Округлом столу су присуствовали представници: Комисије за заштиту конкуренције, Адвокатске коморе Војводине, ЈП Пошта Србије, ЈП Гас, Делегације Европске уније, Савеза рачуновођа и ревизора Србије, агенција за некретнине, детективских агенција,

адвокатских канцеларија, РАТЕЛ-а, Привредне коморе Србије и Привредне коморе Београда;

- Представљен је Нацрт закона члановима Преговарачке групе 3 - Право пословног настањивања и слобода пружања услуга, 6. новембра 2015. године. Презентацији су присуствовали, поред представника Министарства трговине, туризма и телекомуникација, представници: Министарства омладине и спорта, Министарства грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства финансија, Републичког геодетског завода, Министарства правде, Министарства културе и информисања, Министарства пољопривреде и заштите животне средине – Управа за заштиту биља, Народне банке Србије, РАТЕЛ-а, Агенције за привредне регистре, као и Канцеларије за европске интеграције;

- Представљен је Нацрт закона министарствима и члановима комора удружења из области услуга које су у надлежности министарстава на које се Директива односи 16. новембра 2015. године. Презентацији су присуствовали, поред представника Министарства трговине, туризма и телекомуникација, представници: Министарства привреде, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства пољопривреде – Управе за заштиту биља, Министарства правде, Министарства грађевине, саобраћаја и инфраструктуре, Адвокатске коморе Србије, Привредне коморе Србије, Удружења архитеката Србије.

По окончању поступка јавне расправе Министарство је анализирано све примедбе, предлоге и сугестије учесника у јавној расправи и прихватила предлоге који су релевантни са становишта предмета закона.

Такође, на Нацрт закона о услугама коментаре је доставила и Европска комисија, који су се углавном односили на терминолошко усклађивање одредаба предложених Нацртом закона са Директивом о услугама, с обзиром на то да је на тај начин било могуће боље ускладити наведена два.

Нацрт закона добио је подршку свих укључених заинтересованих страна и закључено је да је општа оцена да је текст Нацрта закона добар, прихватљив за све учеснике и усклађен са савременим тенденцијама и законским решењима. Када су у питању коментари и сугестије учесника у јавној расправи, коментара и сугестија није било много. Примедба Комисије за заштиту конкуренције која је стигла у току јавне расправе односила се на одредбу која се односи на примену Нацрта на прописе који су односе на заштиту конкуренције, примедба се односила на терминолошко усклађивање са Законом о заштити конкуренције и коментар је уважен. Осим тога било је питања да ли треба појаснити да ли универзалне поштанске услуге спадају у услуге на које се Нацрт закона односи (што је и учињено на јавној расправи), као и да се изузму адвокати и услуге које они пружају из Нацрта закона што није било могуће јер се Директива о услугама која се транспонује Нацртом закона о услугама односи на адвокате. Представнику Адвокатске коморе Војводине је то и објашњено на централној јавној расправи, 21. новембра 2015. године. Осим тога, на Пододбору за

унутрашње тржиште који се организује у поступку преговора за пријем у Европску унију, 3. децембра 2015. године, представници Европске комисије, који су од својих представника добили информације о спроведеној јавној расправи, су нагласили да је објашњење дато представницима адвоката у складу са Директивом, односно да се Нацрт мора односити и на адвокате.

10. Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава

Остварење циљева који су већ наведени у претходним деловима Анализе ефеката, а нарочито спровођење Директиве о услугама у систему РС веома је сложено, због чега је надлежно министарство осмислило целокупни институционални систем и неопходне мере и активности у циљу постизања горе наведеног циља, односно подржавања процеса приступања РС Европској унији.

Као први корак, развијене су стручне основе Стратегије развоја услуга у РС, на којима ће се базирати израда предлога ове стратегије (која је у току) као акта који ће представљати оквир за стратешки развој области услуга у РС. Фокус стратегије јесте на идентификацији кључних циљева који се желе постићи у области пружања услуга, као и мера и активности за спровођење Директиве о услугама и јачање привреде РС. Три главна стратешка циља Стратегије развоја услуга у РС су:

1. Подршка праву оснивања / пословног настањивања и слободе пружања прекограничних услуга, односно усклађивање са прописима Европске уније у овој области
2. Унапређење пословног амбијента
3. Промовисање административне сарадње широм Европе.

Као једна од главних мера за постизање наведених стратешких циљева – предвиђено је доношење Закона о услугама, која, између осталог, прописује и ефикасно увођење и функционисање електронске Јединствене контакт тачке у Републици Србији, путем које ће сва заинтересована лица моћи бесплатно да се обавесте о условима и поступцима за остваривање права на пословно настањивање, односно за добијање сагласности пружања услуга у Републици Србији, и путем којег ће касније бити омогућено електронско спровођење управних поступака од значаја за сектор услуга. Као што је претходно и речено,

Друге мере које ће још, поред доношења Закона о услугама и успостављања Јединствене контакт тачке, бити предузете у циљу постизања стратешких циљева су и:

1. Измене и допуне једног броја секторских закона који на неоправдан начин отежавају или онемогућавају остваривање слободе кретања услуга, односно пословног настањивања и прекограничног бављења услужним делатностима (дерегулација услужних делатности).

Наиме, Нацртом закона предвиђено је да се прописи којима се уређују право на пословно настањивање и слобода прекограничног пружања услуга усклађују са одредбама предложеним у Нацрту закона, при чему се ово не односи на законе којима се домаће право усаглашава с прописима Европске уније о: упућеним радницима у услужним делатностима; аудиовизуелним услугама; признавању стручних квалификација; или примени прописа о социјалном осигурању на раднике, samozапослена лица и њихове породице. Као што је и наведено у уводном делу ове Анализе ефеката, одређени број одредаба домаћих прописа није усаглашен са Директивом о услугама, док је за поједине одредбе неопходно преиспитати да ли постоји јавни интерес чија заштита, по правилима саме Директиве, оправдава постојећа национална решења. Коначно, неке услужне делатности на које се односи Директива о услугама нису посебно уређене у правном поретку РС, и велики број секторских прописа пропушта да се уопште осврне на питање прекограничног пружања услуга, односно и не разматра могућност да се у Републици Србији пословно настани пружалац услуга с примарним седиштем у иностранству. Имајући све ово у виду, и анализу позитивно правног оквира, збирно гледано, потребно је да се са Директивом о услугама усагласи 50 важећих закона, 29 правилника, 2 уредбе, 3 статута и 1 кодекс.

2. Израда и доношење подзаконских аката којима ће се спроводити Закон о услугама (Влада ће посебним прописом уредити поступак прикупљања и размене података између органа јавне власти и ЈЕКТ-а; министар надлежан за послове државне управе који се односе на предметну услужну делатност донеће правилник којим се прописују правила поступања по јавном позиву; Влада ће утврдити листу услуга које се сматрају опасним; план је да сва три подзаконска акта буду израђена и усвојена у року од годину дана од дана ступања на снагу Закона о услугама);
3. Стварање предуслова за саморегулацију и афирмисање саморегулације у услужним делатностима кроз рад професионалних и струковних удружења и организација у циљу очувања и унапређења безбедности и квалитета услуга на тржишту РС, као и афирмисање напора привредних субјеката и грађана да користе ЈЕКТ кроз различите активности за своје потребе;
4. Спровођење различитих активности у циљу успостављања и одржавања административне сарадње са државама Европског економског простора, што обухвата и оснивање посебне унутрашње организационе јединице унутар надлежног министарства које ће радити на успостављању ЈЕКТ-а кроз две фазе и управљати њиме; надлежно министарство ће се старати да ЈЕКТ буде ажуран, прегледан, јасан и једноставан за коришћење, као и да сва заинтересована лица могу електронским путем преко ЈЕКТ-а поуздано и лако да прибаве све обрасце и документа и да предузму све радње у циљу испуњавања услова односно спровођења поступка за остваривање права на пословно настањивање односно добијање сагласности за пружање услуга у

РС. Надлежно министарство је солидно опремљено капацитетима за успостављање ЈЕКТ-а, али континуирано ради на унапређењу својих људских (кроз едукацију и запошљавање), финансијских (кроз обезбеђење додатних средстава) и техничко-технолошких капацитета (кроз обезбеђивање боље опреме) како би било потпуно спремно за пуну примену предложених решења. Исто важи и за партнерске органе државне управе са којима ће се радити на успостављању и одржавању ЈЕКТ система, а пре свега за Министарство привреде, али и за Републички секретаријат за јавне политике који координатор за израду Програма економских реформи, где је успостављање ЈЕКТ-а једна од 19 приоритетних мера за спровођење структурних реформи. Капацитети осталих партнера који ће бити ангажовани на овом послу биће оснажени уз помоћ самог надлежног министарства.

5. Интензивирање сарадње између надлежног министарства и других органа јавне власти надлежних за област услуга (нарочито сарадње са органом државне управе надлежним за регулаторну реформу и координацију израде Програма економских реформи у РС), као и свакодневно пружање стручне помоћи органима јавне власти, пружаоцима услуга, корисницима услуга и организацијама и удружењима која пружају практичну помоћ пружаоцима односно корисницима услуга, и то у погледу спровођења одредаба предложених Нацртом закона и коришћења ЈЕКТ-а, и остваривања својих права и обавеза;
6. Информационе кампање и обуке: организовање различитих семинара, обука и радионица за пружаоце услуга; организовање информационих кампања за пружаоце и кориснике услуга; организовање различитих скупова за све наведене категорије субјеката у циљу размене информација;
7. Формирање одговарајућих база података којима би се обезбедила транспарентност у процесу доношења одлука везаних за тржиште, тржишну конкуренцију и област пружања услуга;
8. Редовно праћење остварења циљева утврђених приликом израде Нацрта закона, у оквиру редовних надлежности надлежног министарства.

Када је у питању ступање на снагу предложених одредаба, Нацрт закона предвиђа да предложене одредбе ступе на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику РС, а примењује се од дана приступања РС Европској унији, осим одредаба чланова који уређују предмет закона, значење појединих израза, примена закона, однос према другим законима и успостављање ЈЕКТ-а.

С обзиром да је предвиђена одложена примена већине предложених чланова и то до тренутка приступања РС Европској унији, процена је надлежног министарства да има довољно времена да се све осмишљене мере спроведу благовремено и са потпуним жељеним утицајем на остварење стратешких циљева у области пружања услуга. Процена је, такође, да ће највеће категорије субјеката на које ће предложена решења највероватније имати утицај бити спремне за потпуно усаглашавање свог

пословања и понашања са одредбама Закона о услугама у тренутку када он почне да се примењује у потпуности, чему ће у значајној мери допринети мере и активности које надлежно министарство планира да спроведе.

ПРИЛОГ 1.

Списак услуга на које се примењује Директива о услугама

Списак услуга на које се примењује Директива о услугама а који је представљен у наставку Анализе ефеката није исцрпан. Директива о услугама примењује се на све услужне привредне делатности (које се по правилу обављају уз накнаду), осим оних које су изричито изузете из примене ове директиве. Међутим, не постоји *numerus clausus* дозвољених услужних активности које би могле исцрпно да се наброје. У питању су следеће услуге на које се примењује Директива о услугама:

- геодетске услуге, архитектонске услуге, грађевинарске и пројектантске услуге (израда пројектне документације и грађење објеката), услуге рушења објеката, контрола пројектне документације, контрола квалитета грађења, контрола енергетске ефикасности објеката, услуге ауто школе, обука пилота, обука падобранаца, обука пилота параглајдера, обучавање ватрогасно спасилачког особља, ветеринарске услуге, ветеринарске лабораторијске услуге, обележавање и евидентирање домаћих животиња, услуге смештаја животиња, обука животиња, услуге у области сточарства (лабораторијско тестирање, вештачко осемењивање, услуге инкубаторске станице, селекција пчелињих матица), контрола квалитета хране за домаће животиње, промет хране за домаће животиње, контрола продуктивности и очување особина домаћих животиња, трговина пољопривредним и сточарским производима, трговина рибом, складиштење пољопривредних производа, саветодавне услуге у пољопривреди, лабораторијска испитивања у области безбедности хране и хране за животиње, контрола производње семена, узорковање семена, дорада семена, промет семеном, контрола одржавања сорте, мелиорација ливада и пашњака, рекултивација, претварање необрадивог земљишта у обрадиво, контрола обрадивог пољопривредног земљишта, одржавање система за наводњавање, промет биља, промет садног материјала, газдовање ловиштима, адвокатске услуге, заступање у области интелектуалне својине, услуге судског вештачења, услуге судских тумача, услуге судских проценитеља, ревизорске услуге, рачуноводствене услуге, услуге пореског саветовања, услуге финансијског саветовања, оптичарске услуге, сертификација органских производа, лабораторијско испитивање здравствене исправности предмета опште употребе, услуге приватних истражитеља (детектива), обучавање лица која врше послове приватног обезбеђења, услуге запошљавања, услуге социјалне заштите (које пружају приватне организације изван система социјалне заштите, нпр. услуге дома за стара лица, помоћ у кући, и сл.), услуге које се односе на безбедност и здравље на раду, спортске и рекреативне услуге (фитнес услуге, услуге спа центара, нутриционистичке услуге и сл.), услуге посредовања у промету непокретности, услуга процене вредности непокретности, туристичке услуге (организовање путовања, посредовање у продаји туристичког путовања, услуге туристичког водича, пратиоца и аниматора, ловнотуристичка делатност, наутичка делатност), угоститељске услуге, услуге дистрибуције, велепродаја и малопродаја, складиштење

робе, маркетиншке услуге, консалтинг услуге, занатске услуге (електричарске услуге, водоинсталатерске услуге, молерске услуге, кројачке услуге, ташнерске услуге, одржавање алата, аутомеханичарске услуге, лимарске услуге, лакерске услуге, заваривачке услуге, браварске услуге), услуге изнајмљивања моторних возила, услуге изнајмљивања пловила, услуге изнајмљивања бицикала, услуге привредних комора, услуге у области културе и уметности (услуге самосталних уметника, стручњака, извођача и сарадника у култури), издаваштво, издавање новина, новинске агенције, услуге веб портала, библиотечке услуге, услуге у области образовања (предшколско, основно, средње и високо образовање), образовање одраслих, издавање уџбеника, услуге у области енергетике, уградња и сервисирање опреме, инжењерске услуге, програмерске услуге, аерофотографија, услуга тетовирања и постављања пирсинга, услуге помоћи у домаћинству, услуге фризера и козметичара, тестирање и сертификација, оцењивање усаглашености производа са техничким захтевима, акредитација за оцењивање усаглашености, мерење загађења у ваздуху, услуге колективног остваривања ауторског права и сродних права, услуге превођења, услуге прања одеће и хемијског чишћења, услуге чишћења пословног и стамбеног простора.

ПРИЛОГ 2.

Број регистрованих активних пословних субјеката у РС према правној форми (облику организовања) и сектору делатности према Класификацији делатности

Табела: Број регистрованих активних пословних субјеката у Републици Србији према правној форми (облику организовања) и сектору делатности према Класификацији делатности - Стање 30. 09. 2015. -

Правна форма (облик организовања)	Пољопривреда, шумарство и рибарство	Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролisanе процеса уклањања отпада и сличне активности	Грађевинарство	Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	Саобраћај и складиштење	Услуге смештаја и исхране	Информисање и комуникације	Пословање некретнима	Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	Административне и помоћне услужне делатности	Образовање	Здравствена и социјална заштита	Уметност, забава и рекреација	Остале услужне делатности	Делатност домаћинства као послодавца; делатност домаћинства која производе робу и услуге за сопствене потребе
Ортачко друштво	93	2	9	102	860	150	83	75	4	213	50	89	2	10	37	0
Командитно друштво	20	0	0	16	126	24	4	11	3	24	10	9	0	2	6	0
Друштво са ограниченом одговорношћу	2857	874	929	9425	45465	6393	4633	5322	1273	13807	3674	1115	103	842	1284	2
Акционарско друштво	89	14	9	157	173	58	66	45	32	101	29	8	3	4	11	0
Удружење / савез удружења	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0	186	0	26027	0
Привредна комора	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0
Пословно удружење	3	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	57	0
Огранак страног правног лица	0	2	7	107	82	20	2	32	19	59	12	2	0	1	3	0
Представништво страног правног лица	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1297	0	0	0	0	0
Предузетник – самостална радња	2433	53	412	17684	56630	26141	19922	6846	775	18090	6385	1383	4382	2259	18105	1
Предузетник – ортачка (заједничка) радња	0	0	1	3	20	0	6	0	0	2	0	0	0	0	3	0
Опште удружење	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	177	0
Професионална комора	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0

ПРИЛОГ 3.
Показатељи од значаја за услужни сектор

Табела: Покривеност укупних и пословних расхода приходима по секторима

Опис	2010		2011		2012		2013	
	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност пословних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %	Покривеност укупних расхода приходима у %
Привредна друштва - укупно	99,1	104,4	101,5	104,1	99,4	121	100,3	104,5
F-Грађевинарство	97,7	107,9	99,8	104,9	94	191	97,4	103,1
G-Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	100,1	103,2	101	103,2	100,8	125,5	101,1	103
I – Услуге смештаја и исхране	90,6	97,2	92,4	97,4	91,2	195,6	95,8	99,4
J – Информисање и комуникације	104,1	115,5	112,6	115,7	106,2	85	111,9	117,3
L – Пословање некретнинама	75,7	131,4	94,4	127,8	76,4	678,9	67,2	139,6
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	101,2	105,3	110,2	104,5	101,2	47	103,4	105,2
A –Административне и услужне делатности	98,6	110,9	104,9	109,6	102,5	137,8	103,8	105,5

Табела: Стопа приноса на укупна средства после опорезивања по секторима

Стопа приноса на укупна средства после опорезивања	2009	2010	2011	2012	2013
Привредна друштва - укупно	0,1	0,2	2,1	0,4	0,9
G-Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	1,8	1,1	2,6	1,3	2,1
I – Услуге смештаја и исхране	-3,2	-2,6	-1,9	-2,6	-0,8
J – Информисање и комуникације	2,1	1,9	6,2	4,5	7,1
L – Пословање некретнинама	0,5	-3,2	0,6	-3,4	-4,3
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	2,4	1,3	5,6	0,9	1,6
A –Административне и услужне делатности	1,0	-0,9	5,3	3,2	4,2

Табела: Стопа приноса на сопствени капитал после опорезивања по секторима

Стопа приноса на сопствени капитал после опорезивања	2009	2010	2011	2012	2013
Привредна друштва - укупно	-2,9	-2,9	2,2	-1,9	-0,5
G-Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	1,4	-1,7	4,3	-0,8	4,1
I – Услуге смештаја и исхране	-8,2	-9,0	-7,9	-9,5	-5,2
J – Информисање и комуникације	2,4	2,2	16,5	10,9	18,9

L – Пословање некретнинама	-4,6	-23,3	-6,9	-27,6	-32,4
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	3,3	0,6	10,6	0,2	2,3
A –Административне и услужне делатности	-1,4	-10,0	-21	7,8	16,7

Табела: Општи рацио ликвидности по секторима

Општи рацио ликвидности	2009	2010	2011	2012
Привредна друштва - укупно	0,96	0,95	0,93	0,95
G- Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	1,00	1,0	1,01	1,02
I – Услуге смештаја и исхране	0,7	0,59	0,63	0,72
J – Информисање и комуникације	0,84	0,84	0,76	0,86
L – Пословање некретнинама	0,84	0,96	0,94	0,78
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	1,19	1,16	1,13	1,15
A –Административне и услужне делатности	0,78	0,78	0,88	0,83

Табела: Запосленост по секторима

Запосленост по секторима	2012	2013	2014
Укупно	1.341.114	1.338.082	1.323.831
G- Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	183.973	180.037	180.123
I – Услуге смештаја и исхране	20.306	19.945	19.791
J – Информисање и комуникације	39.936	40.258	41.162
L – Пословање некретнинама	3.030	3.056	3.502
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	54.219	56.491	54.747
A –Административне и услужне делатности	29.805	34.726	38.490
Уметност, забава и рекреација	22.339	22.645	22.173
Остале услуге	14.386	11.933	12.225

Табела: Новооснована привредна друштва

	2010	2011	2012	2013
Укупно	7.792	7.130	6.936	7.004
% од укупног броја привредних друштава	8,6	7,8	7,5	7,4
G – Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	2.712	2.506	2.532	2.593
% од броја новооснованих привредних друштава	34,8	35,1	36,5	37
M-Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	984	897	853	831
% од броја новооснованих привредних друштава	12,6	12,6	12,3	11,9

Табела: Зараде по секторима

Зараде по секторима	Бруто зараде	Нето зараде	Ланчани индекс
---------------------	--------------	-------------	----------------

	2013	2014	2013	2014	Номинална вредност	Реална вредност
Укупно	60.708	61.426	43.932	4.530	101,2	98,3
G- Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала	45.677	45.801	33.614	33.827	100,3	97,5
I – Услуге смештаја и исхране	33.044	33.602	24.362	24.885	101,7	98,8
J – Информисање и комуникације	91.688	104.502	67.431	78.583	114	110,8
M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	85.751	88.374	63.056	65.143	103,1	100,2
A –Административне и услужне делатности	43.237	46.225	31.413	33.507	106,9	103,9
Уметност, забава и рекреација	57.472	56.225	41.502	40.613	97,8	95
Остале услуге	43.802	45.240	32.121	33.366	103,3	100,4

ПРИЛОГ 4.

Подаци у вези са трговином у РС, као најзначајнијим сегментом услужних делатности

1. Кретање БДП-а трговине 2002-2014, у текућим ценама у РСД и ЕУР* (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала)

	БДП трговине, у милионима РСД-текуће цене*	БДП трговине, у милионима евра
2002	59040.7	972.8
2003	74754.3	1148.0
2004	104091.3	1431.9
2005	166261.6	2003.4
2006	199848.6	2376.0
2007	240087.3	3002.4
2008	281863.6	3461.0
2009	283565.8	3018.2
2010	289461.5	2809.1
2011	324017.5	3178.2
2012	345902.5	3057.6
2013	377600.9	3337.6
2014*	379000.0	3230.9

* Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала

**Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

2. Кретање реалног БДП-а трговине 2002-2014, у сталним ценама из 2010. године (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала)

	БДП трговине, мил. РСД-сталне цене**
2002	132119.7
2003	153236.1
2004	183923.1
2005	251227.4
2006	275580.9
2007	315112.5
2008	327181.8
2009	298330.8
2010	289461.5
2011	290566.5
2012	292955.0
2013	297416.1
2014*	296500

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

3. БДП трговине, стопе реалног раста, укупно, трговина на велико, трговина на мало (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала); Стопе реалног раста БДП трговине, у %

	Укупно	Трговина на велико	Трговина на мало	Поправка моторних возила
2002	21.2	22.3	22.8	6.8
2003	16.0	13.8	19.8	8.6
2004	20.0	14.7	25.0	28.8
2005	36.6	18.9	56.6	21.9
2006	9.7	18.0	0.6	31.9
2007	14.3	30.8	-2.2	19.2
2008	3.8	4.3	3.1	4.0
2009	-8.8	-10.0	-5.7	-16.2
2010	-3.0	-2.9	-3.6	-0.4
2011	0.4	5.4	-5.5	-2.8
2012	0.8	1.2	2.3	-9.4
2013	1.5	0.8	2.0	3.8
2014*	-0.3	2.4	-4.6	3.2

*Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

4. Удео БДП-а трговине у БДП, у %, у сталним и текућим ценама, 2002-2014 (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала)

	Удео у сталним ценама,%	Удео у текућим ценама,%
2002	5.9	5.7
2003	6.6	6.1
2004	7.2	7.2
2005	9.3	9.5
2006	9.8	9.7
2007	10.5	10.2
2008	10.4	10.3
2009	9.8	9.8
2010	9.4	9.4
2011	9.3	9.5
2012	9.5	9.7
2013	9.4	9.7
2014*	9.3	9.8

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

5. Структура БДП-а трговине на бази сталних цена, 2002-2014 (трговина на велико и мало и поправка моторних возила и мотоцикала)

	Трговина на мало	Трговина на велико	Трговина моторним возилима	Трговина-укупно
2002	40.4	52.6	7.2	100.0
2003	41.8	51.6	6.7	100.0
2004	43.5	49.3	7.2	100.0
2005	49.9	42.9	6.4	100.0
2006	45.7	46.2	7.7	100.0
2007	39.1	52.8	8.0	100.0
2008	38.9	53.1	8.1	100.0
2009	40.2	52.4	7.4	100.0
2010	39.9	52.5	7.6	100.0
2011	37.6	55.1	7.4	100.0
2012	38.2	55.2	6.6	100.0
2013	38.4	54.8	6.8	100.0
2014*	38.1	55.6	6.3	100.0

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

6. Број запослених у малопродаји и велепродаји, 2002-2014

	Запослени у малопродаји	Запослени у велепродаји	Запослени у малопродаји и велепродаји-укупно
2002	239304	85492	324796
2003	223116	94917	318033
2004	283092	79149	362241
2005	299248	75582	374830
2006	259022	73583	332605
2007	289009	77051	366060
2008	288926	60605	349531
2009	301424	63227	364651
2010	299080	63550	362630
2011	260548	86081	346629
2012	237584	73183	310767
2013	207300	73400	280700
2014*	205000	73500	278500

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

7. Удео запослених у трговини на мало и велико у укупној запослености, 2002-2014

	Запослени у малопродаји и велепродаји-укупно	Запослени у привреди Републике Србије	Удео запослених у малопродаји и велепродаји у односу на привреду Србије, у %
2002	324796	2066721	15.72
2003	318033	2041395	15.58
2004	362241	2050854	17.66
2005	374830	2068964	18.12
2006	332605	2025627	16.42
2007	366060	2002344	18.28
2008	349531	1999476	17.48
2009	364651	1889085	19.30
2010	362630	1795775	20.19
2011	346629	1746138	19.85
2012	310767	1727048	17.99
2013	280700	1715164	16.37
2014*	278500	1697686	16.40

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

8. Структура запослених у трговини 2002-2014; Структура у % (без трговине моторним возилима и мотоциклима)

	Удео запослених у малопродаји, у %	Удео запослених у велепродаји, у %	Запослени у малопродаји и велепродаји-укупно
2002	73.7	26.3	100.0
2003	70.2	29.8	100.0
2004	78.2	21.8	100.0
2005	79.8	20.2	100.0
2006	77.9	22.1	100.0
2007	79.0	21.0	100.0
2008	82.7	17.3	100.0
2009	82.7	17.3	100.0
2010	82.5	17.5	100.0
2011	75.2	24.8	100.0
2012	76.5	23.5	100.0
2013	73.9	26.1	100.0
2014*	73.6	26.4	100.0

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

9. Кретање промета у трговини на мало и велико, 2002-2014; Сталне цене из 2010. године, у милионима РСД

	Промет на мало	Промет на велико*
2002	153861	1093163

	Промет на мало	Промет на велико*
2003	206753	1133610
2004	314248	1344661
2005	539837	1406609
2006	711589	1546700
2007	1120510	1732293
2008	1441310	1803931
2009	1125055	1716393
2010	1229199	1763037
2011	917029	1822687
2012	961839	1866875
2013	919211	1775905
2014	941272	1693347

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС

10. Кретање промета у трговини на мало у текућим ценама и сталним ценама у милионима РСД

	Кретање промета у трговини на мало у текућим ценама	Кретање промета у трговини на мало у сталним ценама из 2010. године
2002	301467	153861
2003	356930	206753
2004	460108	314248
2005	650503	539837
2006	791750	711589
2007	1021342	1120510
2008	1231758	1441310
2009	1130685	1125055
2010	1229199	1229199
2011	1118441	917029
2012	1196095	961839
2013	1203966	919211
2014	1253924	941272

Извор: РЗС

11. Кретање промета у трговини на мало и велико, укупно, у текућим ценама 2002-2014, у милионима РСД

	Промет на мало	Промет на велико	Промет -укупно на велико и мало
--	----------------	------------------	---------------------------------

2002	301467	525187	826653.5
2003	356930	568272	925201.7
2004	460108	736949	1197057.4
2005	650503	896990	1547493
2006	791750	1108487	1900237
2007	1021342	1311976	2333318
2008	1231758	1544867	2776625
2009	1130685	1586734	2717419
2010	1229199	1763037	2992236
2011	1118441	2022707	3141148
2012	1196095	2259030	3455125
2013	1203966	2278300	3482266
2014	1253924	2209689	3463613

Извор: РЗС

12. Кретање промета у трговини на велико у сталним ценама из 2010. године* (2002-2014); у милионима РСД

	Промет у трговини на велико	Стопа реалног раста, %
2002	1092909	
2003	1133610	3.7
2004	1344661	18.6
2005	1406609	4.6
2006	1546700	10.0
2007	1732293	12.0
2008	1803931	4.1
2009	1716393	-4.9
2010	1763037	2.7
2011	1822687	3.4
2012	1866875	2.4
2013	1775905	-4.9
2014	1693347	-4.6

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије

Извор: РЗС

13. Стопе реалног раста промета у трговини на мало и велико, укупно, у % 2002-2014

	Реални раст промета у трговини на мало*	Реални раст промета у трговини на велико**
--	---	--

2002	22.8	Нема податка
2003	13.5	3.7
2004	17.9	18.6
2005	21.5	4.6
2006	8.3	10.0
2007	22.1	12.0
2008	6.7	4.1
2009	-15.0	-4.9
2010	0.5	2.7
2011	-18.0	3.4
2012	-1.9	2.4
2013	-5.1	-4.9
2014**	2.4	-4.6

* Процена за 2014. годину Економског факултета у Београду, урађена за потребе израде Предлога Стратегије развоја трговине Републике Србије
Извор: РЗС